

Стимулююче тарифоутворення у сфері теплопостачання

Олена Нич,
Директор департаменту з питань ціноутворення та фінансового управління

м. Київ, 23 квітня 2019 року

Стимулююче регулювання (1)

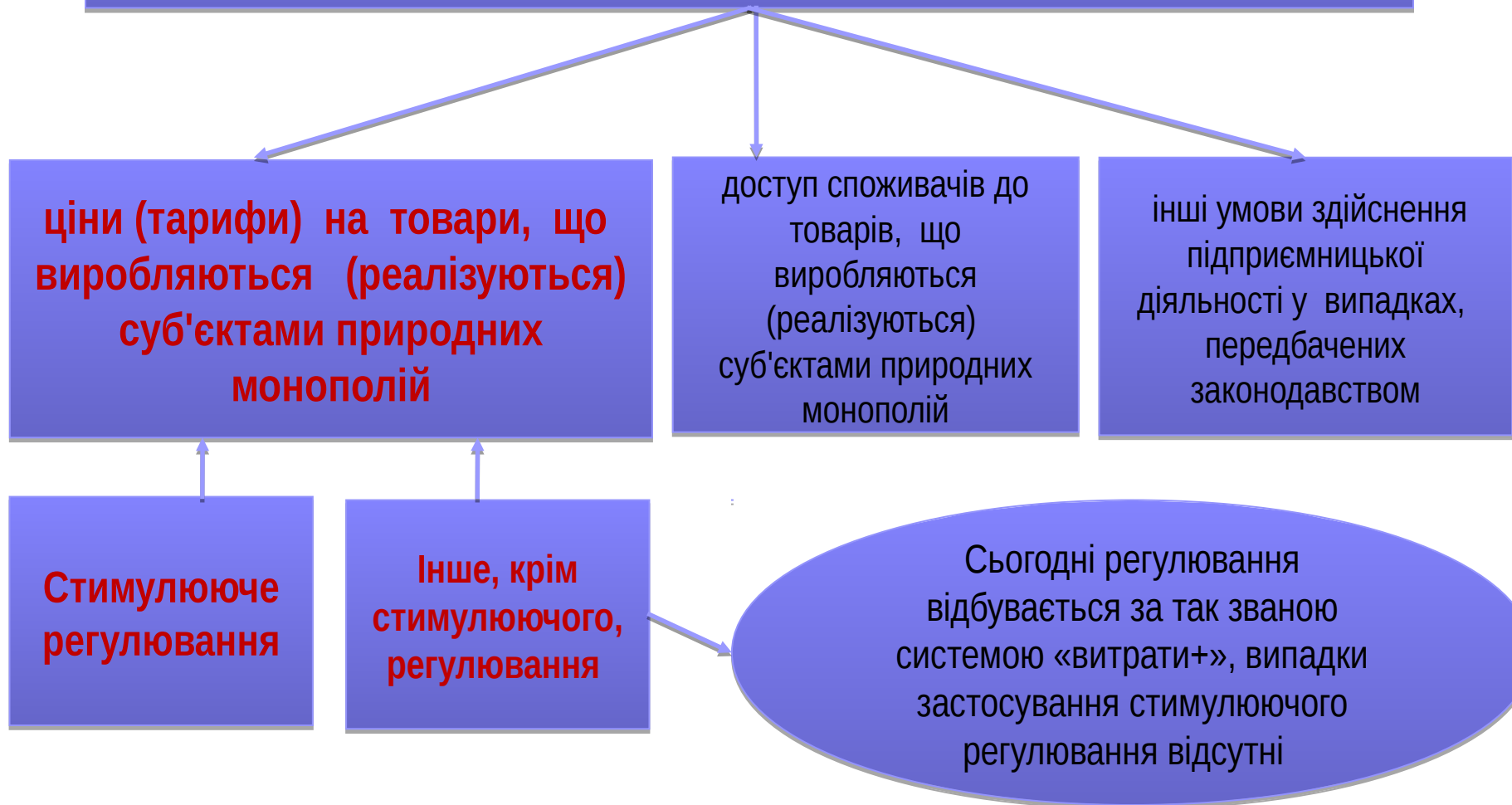
- **2012 рік** - Законом України “Про природні монополії” введені поняття “стимулююче регулювання”, “регуляторна база активів”, “регуляторна норма доходу”
- **2015 рік** – Розпорядженням КМУ від 04.03.2015 № 213-р передбачено перехід до стимулюючого тарифоутворення в сфері транспортування і поставки теплової енергії до 30.11.2015 р.
- **2017 рік** – Розпорядженням КМУ від 03.04.2017 р. № 275-р. передбачено створення у середньостроковій перспективі «сприятливих умов для залучення інвестицій та запровадження ринкових відносин в галузі теплопостачання шляхом переходу до стимулюючого тарифоутворення, а також спрощення процедури залучення інвестування та захищення прав інвесторів»

Стимулююче регулювання (2)

- **2017 рік** - Розпорядженням КМУ від 18.08.2017 р. № 569-р (Концепція реалізації державної політики у сфері теплопостачання) передбачено, що в 2017-2018 рр. відбудеться «впровадження механізму стимулюючого регулювання»
- **2018 рік** - Розпорядженням КМУ від 10.05. 2018 р. №307-р. (План заходів із впровадження Концепції...» передбачено у 2019 році для ліцензіатів ОДА/КМДА розробити порядок формування тарифів на теплову енергію на принципах стимулюючого тарифоутворення та методичні рекомендації для працівників виконавчих органів ОМС та теплопостачальних організацій - ліцензіатів ОДА/КМДА щодо впровадження механізму стимулюючого тарифоутворення» (п. 7).

Державне регулювання тарифів відповідно до ст. 8, 9 Закону України «Про природні монополії»

Предмет регулювання діяльності суб'єктів природних монополій:

Відмінність стимулюючого регулювання від іншої системи державного регулювання тарифів:

- Система регулювання “витрати+” не визначена офіційно в нормативно-правовій базі
- ЗУ “Про природні монополії” (стаття 9) визначає, що:
  - **у разі застосування стимулюючого регулювання** орган, який регулює діяльність суб'єктів природних монополій, враховує...
  - **в іншому разі** орган, який здійснює державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій, під час регулювання цін (тарифів) на товари суб'єкта природної монополії враховує...

Закон України Про НКРЕКП (стаття 17): у разі застосування будь-якого способу державного регулювання цін...

Визначення стимулюючого регулювання відповідно до ст. 1 Закон України «Про природні монополії»

СТИМУЛЮЮЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ - державне регулювання цін (тарифів) на товари суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії, що:

передбачає застосування визначених органом, який здійснює державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій, параметрів регулювання, що мають довгостроковий термін дії

стимулює суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії до підвищення якості товарів та ефективності регульованої відповідно до цього Закону сфери діяльності з поступовим скороченням неефективних витрат

забезпечує створення умов для залучення інвестицій з метою сталого функціонування та розвитку

Застосування стимулюючого регулювання у сфері теплопостачання:

- Розповсюджується тільки на діяльність з транспортування теплової енергії

У ВРУ був зареєстрований законопроект № 4937 від 08.07.2016 р., що передбачав поширення дії стимулюючого регулювання на сферу виробництва теплової енергії і обов'язковість стимулюючого регулювання з 2020 р. для всіх суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність з виробництва і транспортування теплової енергії, централізованого водопостачання та водовідведення **(знятий з розгляду 20.03.2018)**

Нормативна база стимулюючого регулювання у сфері теплопостачання для ліцензіатів НКРЕКП (1)

Порядок формування тарифів
(постанова НКРЕКП від 27.07.2017 р. № 967)

Процедура встановлення тарифів
(постанова НКРЕКП від 27.07.2017 р. № 964)

Порядок визначення регуляторної бази активів
(постанова НКРЕКП від 27.07.2017 р. № 966)

Встановлення регуляторної норми доходу
(постанова НКРЕКП від 27.07.2017 р. № 965)

Документи були розроблені в рамках співпраці НКРЕКП та Проекту USAID “Муніципальна енергетична реформа в Україні”

Нормативна база стимулюючого регулювання у сфері теплопостачання для ліцензіатів НКРЕКП (2)

**Порядок (правила) організації та ведення обліку за ліцензованими видами діяльності на принципах стимулюючого регулювання
(постанова НКРЕКП від 23.03.2018 р. № 361)**

**Правила організації звітності, що подається суб'єктами господарювання, які застосовують тарифи на транспортування теплової енергії на принципах стимулюючого регулювання
(постанова НКРЕКП від 21.06.2018 р. № 523)**

Документи були розроблені в рамках співпраці НКРЕКП та Проекту USAID “Муніципальна енергетична реформа в Україні”

Проекти законодавства зі стимулюючого регулювання у сфері теплопостачання для ліцензіатів ОДА/КМДА (1)

**1. Розробка пакету документів щодо стимулюючого регулювання
(включаючи Порядок формування та Процедуру встановлення тарифів, Порядок визначення регуляторної бази активів та встановлення регуляторної норми доходу)**

2. Розробка Методичних рекомендацій із розроблення довгострокових інвестиційних програм

3. Розробка Методичних рекомендацій для працівників ОМС та теплопостачальних організацій щодо впровадження механізму стимулюючого тарифоутворення

Документи були розроблені в рамках співпраці НКРЕКП та Проекту USAID “Муніципальна енергетична реформа в Україні”

Проекти законодавства зі стимулюючого регулювання у сфері теплопостачання для ліцензіатів ОДА/КМДА (2)

Порядок формування тарифів на транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами на принципах стимулюючого регулювання

- *Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 р. № 869 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від _____ 2018 р. № _____)*

Порядок розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів на транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами на принципах стимулюючого регулювання, поданих для їх встановлення

- *Наказ Мінрегіону від _____ 2018 р. № _____*

Методичні рекомендації з розроблення та виконання довгострокових інвестиційних програм у сфері транспортування теплової енергії з метою формування тарифів на транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами на принципах стимулюючого регулювання

- *Наказ Мінрегіону від _____ 2018 р. № _____*

Методичні рекомендації щодо впровадження механізму стимулюючого тарифоутворення у сфері транспортування теплової енергії

- *Наказ Мінрегіону від _____ 2018 р. № _____*

Умови переходу до стимулюючого регулювання (1):

- **Зобов'язання суб'єктів природних монополій – незалежна оцінка активів та наявність позитивної рецензії звіту по оцінку:**

Для визначення РБА під час переходу до стимулюючого регулювання суб'єктом оціночної діяльності згідно із законодавством одноразово проводиться незалежна оцінка активів, що використовуються для здійснення регульованої відповідно до цього Закону сфери діяльності суб'єктів природних монополій, суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії за методикою оцінки, що визначається органом державної влади, який здійснює державне регулювання оціночної діяльності, за погодженням з органом, який здійснює державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії. **Звіт про оцінку таких активів підлягає обов'язковому рецензуванню рецензентами, які працюють в органі державної влади, який здійснює державне регулювання оціночної діяльності**

(ст. 9 ЗУ «Про природні монополії»)

Оцінка активів:

- **Чинна редакція методики оцінки активів – Наказ ФДМУ від 12.03.2013 № 293** «Про затвердження Методики оцінки активів суб'єктів природних монополій, суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії»
- **Потребувала удосконалення в частині активів сфери транспортування ТЕ** – класифікатор активів, строки корисного використання, коефіцієнти оптимізації та укрупнені показники відновлювальної вартості (УПВВ)
- **Роботи** по розробці класифікатора активів, строків корисного використання, коефіцієнтів оптимізації та УПВВ **були виконані в 2017 році спеціальним інститутом та протестовані на двох пілотних підприємствах (Київ, Чернігів)**
- В грудні зміни до Методики № 293 були фіналізовані і **в лютому 2018 року проект змін до Наказу № 293 розміщений на сайті ФДМУ**

Інші умови переходу до стимулюючого регулювання у сфері транспортування ТЕ (1)

Порядок формування тарифів на транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами на принципах стимулюючого регулювання

Для ліцензіатів НКРЕКП – Постанова НКРЕКП № 967

наявність встановленого не пізніше ніж за 12 місяців до дати звернення щодо встановлення тарифів на транспортування теплової енергії на принципах стимулюючого регулювання **тарифу на транспортування теплової енергії** для суб'єкта природних монополій, який провадить (має намір провадити) господарську діяльність з транспортування теплової енергії та є ліцензіатом НКРЕКП, або тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування, постачання у випадку, якщо ліцензіат провадить (має намір провадити) одночасно господарську діяльність з виробництва, транспортування та постачання теплової енергії;

Для ліцензіатів ОДА / КМДА – **проект змін до** Постанови КМУ № 869

Наявність тарифу на транспортування ТЕ для суб'єкта господарювання, який провадить господарську діяльність з транспортування ТЕ, або тарифів на виробництво та транспортування ТЕ або транспортування та постачання ТЕ, або виробництва, транспортування і постачання ТЕ у випадку, якщо такий суб'єкт господарювання провадить одночасно господарську діяльність з виробництва та транспортування ТЕ або транспортування та постачання ТЕ або виробництва, транспортування і постачання ТЕ, встановленого або встановлених **не пізніше ніж за 12 місяців до дати реєстрації комплекту документів** про наміри здійснити розрахунки тарифів на транспортування ТЕ на принципах стимулюючого регулювання, **як умови переходу до стимулюючого регулювання у сфері транспортування теплової енергії, узгоджується з уповноваженими органами.**

Інші умови переходу до стимулюючого регулювання у сфері транспортування ТЕ (2)

Порядок формування тарифів на транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами на принципах стимулюючого регулювання

Для ліцензіатів НКРЕКП – Постанова НКРЕКП № 967

Для ліцензіатів ОДА / КМДА – **проект змін до** Постанови КМУ № 869

наявність у ліцензіата довгострокової інвестиційної програми, погодженої відповідним органом місцевого самоврядування, що подається на схвалення до НКРЕКП відповідно до вимог [статті 17](#) Закону України "Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг", після проведення відкритого обговорення (відкритого слухання);

наявність у суб'єкта господарювання довгострокової інвестиційної програми

наявність документів, що підтверджують наміри ліцензіата залучити кошти для фінансування довгострокової інвестиційної програми.

-

Інші умови переходу до стимулюючого регулювання у сфері транспортування ТЕ (2)

Порядок формування тарифів на транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами на принципах стимулюючого регулювання

Для ліцензіатів НКРЕКП – Постанова НКРЕКП № 967

Для ліцензіатів ОДА / КМДА – проект змін до Постанови КМУ № 869

наявність погодження відповідного органу місцевого самоврядування щодо:

-

застосування ліцензіатом тарифів на транспортування теплової енергії на принципах стимулюючого регулювання;

застосування ліцензіатом двоставкових тарифів на транспортування теплової енергії на принципах стимулюючого регулювання у випадку, якщо ліцензіат звертається до НКРЕКП для встановлення таких тарифів;

графіка (режиму) надання послуг з централізованого постачання гарячої води протягом періоду, на який будуть встановлюватися тарифи на транспортування теплової енергії на принципах стимулюючого регулювання;

Поняття регуляторного періоду

- **базовий рік** – календарний рік, який передує першому року регуляторного періоду
- **регуляторний період** – період часу між двома послідовними переглядами тарифів на транспортування ТЕ на принципах стимулюючого регулювання, тривалість якого становить 5 років, за винятком першого регуляторного періоду, тривалість якого становить 3 роки

Базовий рік	1ий регуляторний період			2ий регуляторний період				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
2019	210	220	230	250	255	260	253	251
Тариф на транспортування ТЕ	210	220	230	250	255	260	253	251

Формула розрахунку тарифу на транспортування ТЕ на принципах стимулюючого регулювання:

- Тариф на транспортування теплової енергії для потреб і-тої категорії споживачів (T^T_{ii}) розраховується за формулою:

$$T^T_{ii} = \frac{НД^T_{ii}}{ОР_{ii}}$$

де:

НД^T_{ii} – прогнозний (скоригований) необхідний дохід від провадження господарської діяльності з транспортування ТЕ для потреб і-тої категорії споживачів на рік t , тис. грн;

ОР_{ii} – прогнозний обсяг реалізації для потреб і-тої категорії споживачів в році t , тис. Гкал.

Формула розрахунку прогнозного необхідного доходу (ПНД):

$$ПНД_t = ОВн_t + ОВк_t + ВТЕ_t + ВЕ_t + А_t + Д_t$$

де:

ОВн - неконтрольовані операційні витрати з транспортування ТЕ в році t, тис. грн;

ОВк - контрольовані операційні витрати з транспортування ТЕ в році t, тис. грн;

ВТЕ - витрати на ТЕ для компенсації втрат ТЕ в теплових мережах у році t, тис. грн;

ВЕ - витрати на електроенергію для технологічних потреб у році t, тис. грн;

А - амортизація в році t, тис. грн;

Д - дохід на регуляторну базу активів у році t, тис. грн.

Довгострокові параметри для ліцензіатів НКРЕКП (Постанови НКРЕКП № 967, 965)

Довгостроковий параметр регулювання:	Використовується для розрахунку:
Цільове завдання щодо скорочення втрат ТЕ в мережах	Витрат на ТЕ для компенсації втрат ТЕ в мережах
Цільове завдання щодо скорочення витрат електроенергії на технологічні потреби	Витрат на електроенергію для технологічних потреб
Цільовий показник питомої чисельності виробничого персоналу, безпосередньо залученого до технологічного процесу транспортування теплової енергії	Витрат на оплату праці виробничого персоналу
Цільовий показник якості	Скоригованого необхідного доходу
Регуляторна норма доходу – обов'язковий параметр для всіх ліцензіатів – 12,5% від Регуляторної бази активів	Доходу на регуляторну базу активів

Довгострокові параметри для ліцензіатів ОДА/ КМДА (проект змін до Постанови КМУ № 869)

Довгостроковий параметр регулювання:	Використовується для розрахунку:
Цільове завдання щодо скорочення втрат ТЕ в мережах	Витрат на ТЕ для компенсації втрат ТЕ в мережах
Цільове завдання щодо скорочення витрат електроенергії на технологічні потреби	Витрат на електроенергію для технологічних потреб
Показник ефективності контрольованих операційних витрат	Контрольованих операційних витрат
Цільовий показник якості	Скоригованого необхідного доходу
Вартість капіталу – обов'язковий параметр для всіх ліцензіатів	Доходу на регуляторну базу активів

Застереження до застосування:

- Законодавче обмеження щодо застосування СР лише у сфері транспортування ТЕ
- Невирішеним залишається питання щодо Методики оцінки активів
- Відсутня методика визначення регуляторної норми доходу (вартості капіталу)
- Відсутня система бенчмаркінгу (порівняльного аналізу) в класичному розумінні
- Відсутня повноцінна система моніторингу якості